

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 och 11 § i lagen om vissa krav på asbestsanering, 48 § i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen samt arbetarskyddslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 och 11 § i lagen om vissa krav på asbestsanering, 48 § i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen samt arbetarskyddslagen (RP 68/2025 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Jarno Virtanen, social- och hälsovårdsministeriet
- undervisningsråd Katri Tervaspalo, undervisnings- och kulturministeriet
- överinspektör Janne Hokkanen, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, ansvarsområdet för arbetarskydd
- direktör Tommi Alanko, Arbetshälsoinstitutet
- VH, ansvarig jurist Ville Wartiovaara, Byggnadsindustrin RT rf
- expert Kai Salmi, Suomen Asbesti- ja Pölysaneerausalan Liitto ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Utbildningsstyrelsen
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- STTK rf
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Företagarna i Finland rf
- Byggnadsförbundet rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det ändringar i lagen om vissa krav på asbestsanering, lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen samt arbetarskyddslagen.

Betänkande AjUB 5/2025 rd

Genom förslaget genomförs ändringarna i EU:s asbestdirektiv.

Enligt propositionen ska den förhandsanmälan som ska göras till myndigheten om asbestsanering utöver de uppgifter som för närvarande ska anmälas också innehålla uppgifter om den utbildning som arbetstagaren genomgått och om intyg över särskild undervisning och handledning. Därutöver ska förutsättningarna för utlämnande av uppgifter ur den offentliga informationstjänsten i registret över tillstånd för asbestsanering ändras så att de bättre överensstämmer med EU:s dataskyddsförordning.

Det föreslås att förutsättningarna för den yrkeskompetens som krävs av asbestsanerare preciseras av nationella orsaker. Det föreslås att regionförvaltningsverket ska vara den instans som erkänner yrkeskompetens som erhållits genom utbildning i en annan EU- eller EES-medlemsstat.

Enligt propositionen ändras arbetarskyddslagen så att bestämmelserna om yrkeskompetens i fråga om vissa uppgifter som huvudsakligen hänför sig till byggnadsarbete lyfts upp till lagnivå på det sätt som grundlagen förutsätter. Det föreslås att regionförvaltningsverket ska vara den instans som erkänner yrkeskompetens. Ändringarna är av författningsteknisk natur och påverkar inte innehållet i yrkeskompetenskraven.

Det föreslås att det i arbetarskyddslagen tas in bemyndiganden att utfärda förordning som hänför sig till revideringen av statsrådets förordning om säkerheten vid byggarbeten.

De bestämmelser i lagen om vissa krav på asbestsanering samt lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen som hänför sig till genomförandet av asbestdirektivet avses träda i kraft den 21 december 2025. De övriga bestämmelserna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår ändringar i lagen om vissa krav på asbestsanering, lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen samt arbetarskyddslagen. Syftet är att genomföra ändringarna i EU:s asbestdirektiv.

EU:s asbestdirektiv har ändrats genom direktiv (EU) 2023/2668, som med vissa undantag ska sättas i kraft nationellt senast den 21 december 2025. I direktivet har den senaste vetenskapliga och teknologiska utvecklingen inom branschen beaktats och det har föreskrivits närmare om åtgärder för att skydda arbetstagarna mot exponering för asbest. Det nationella genomförandet av ändringsdirektivet sker huvudsakligen genom en ändring av statsrådets förordning om säkerheten vid asbestarbeten (798/2015, nedan förordningen om asbestarbeten), men en del av kraven i direktivet måste tas in i lag.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med vissa ändringar.

Betänkande AjUB 5/2025 rd

Asbest

Enligt utskottets uppgifter är antalet asbestrelaterade sjukdomar som årligen konstateras i Finland på stadig nedgång. Nya fall konstateras dock fortfarande, vilket beror på att det kan gå lång tid från exponeringen tills det att sjukdomen diagnostiseras. Dessutom förekommer det fortfarande exponering för asbest i det finländska arbetslivet och till arbetarskyddsmyndigheten lämnas cirka 10 000 förhandsanmälningar om asbestsanering per år. I registret över dem som i sitt yrke är exponerade för ämnen och processer som föranleder risk för cancersjukdom (ASA-registret) anmäls årligen över 4 000 arbetstagare som exponerats för asbest i sitt arbete. Flest anmälningar görs om arbetstagare inom gruv- och byggbranschen. En särskild utmaning är dessutom att identifiera och minska exponeringen för andra arbetstagare och övriga personer som vistas i närheten av ett asbestrivningsobjekt.

Enligt Arbetshälsoinstitutets publikation om yrkessjukdomar och misstankar om yrkessjukdomar 2021–2022 (Ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt 2021—2022) var exponering för asbest orsaken till nästan alla yrkessjukdomar som ledde till dödsfall (232 stycken) under nämnda tidsperiod. Hos personer över 65 år bekräftades totalt cirka 500 fall av yrkessjukdomar orsakade av asbest. Det går inte att fastställa någon säker exponeringsnivå i fråga om asbest.

I 48 § i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen föreskrivs det om skyldigheten att till arbetarskyddsmyndigheten lämna en förhandsanmälan om asbestrivningsarbete. Det föreslås att förhandsanmälan i fortsättningen ska innehålla nya uppgifter. Dessa är uppgifter om arbetstagarens yrkeskompetens och om intyg över särskild undervisning och handledning. I fortsättningen ska man också anmäla datumet för den senaste tillämpningsprovningen för andningsskydd.

Förslaget innebär att arbetsgivaren ska lämna uppgifter om att de arbetstagare som utsetts för ett rivningsobjekt har genomgått den utbildning som krävs för yrkeskompetens för asbestsanerare. Förhandsanmälan ska dessutom innehålla uppgifter om datum för intyg över särskild undervisning och handledning. Bestämmelser om särskild undervisning och handledning finns i 6 § i förordningen om asbestarbeten. Enligt utskottets uppgifter ändras bestämmelsen i syfte att genomföra asbestdirektivet så att det i fortsättningen också föreskrivs om skriftliga intyg över undervisning och handledning.

Som det sägs ovan föreslås det att förhandsanmälan kompletteras med uppgifter om datum för senaste tillämpningsprovning för andningsskydd. Eftersom halterna av asbestfibrer vid asbestsanering kan bli mycket höga och skyddet i hög grad grundar sig på användning av andningsskydd, hjälper informationen om tillämpningsprovning arbetarskyddsmyndigheten att försäkra sig om att en behövlig skyddsnivå uppnås. Närmare bestämmelser om tillämpningsprovning för andningsskydd finns i 14 § i förordningen om asbestarbeten.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ställer sig bakom de föreslagna ändringarna och anser att de främjar arbetstagarnas hälsa och säkerhet. Enligt utskottet är det viktigt att säkerheten inom asbestsanering höjs till en nivå som gör det möjligt att så effektivt som möjligt förebygga sjukdomar orsakade av asbest. Utskottet betonar vikten av tillsyn och tillsynsresurser, högklassiga labo-

Betänkande AjUB 5/2025 rd

ratorier som är specialiserade på asbestanalys samt en ändamålsenlig uppföljning av hälsan hos dem som exponerats för asbest.

Yrkeskompetens

Enligt propositionen hänför sig de krav på yrkeskompetens som grundar sig på lagstiftningen till rätten enligt 18 § 1 mom. i grundlagen att fritt välja arbete och yrke, och därför måste bestämmelserna om yrkeskompetens skrivas in i vanlig lag. Därför föreslås det att lagen om vissa krav på asbestsanering och arbetarskyddslagen ändras så att de grundläggande kraven på yrkeskompetens för vissa uppgifter inom arbetarskyddet (asbestsanerare, vissa kranförare och däcksmaskinförare samt dykare som utför byggarbeten) ställs på lagnivå. Det är fråga om så kallade reglerade yrken. Gemensamt för dem är att uppgifterna är förenade med särskilda kompetenskrav som gäller arbetarskyddet. När bestämmelserna förutsätter särskild yrkeskompetens som visats genom utbildning eller examen, får arbetet utföras endast av en person som uppfyller de kompetenskrav som ställs. De föreslagna kraven på yrkeskompetens motsvarar till sitt huvudsakliga innehåll och syfte bestämmelserna i de gällande förordningarna av statsrådet.

Samtidigt delas bestämmelserna i den gällande arbetarskyddslagens 14 §, som utöver undervisning och handledning också gäller yrkeskompetens, upp i två paragrafer. Förslagen uppfyller enligt propositionen kraven i statsrådets förordning om proportionalitetsprövning före antagandet av reglering av yrken (376/2020). Avsikten är att närmare bestämmelser om kraven på yrkeskompetens för uppgifterna i fråga även i fortsättningen utfärdas genom förordning av statsrådet. Om grunderna för yrkesinriktade examina eventuellt ändras i ett senare skede, är det möjligt att göra behövliga ändringar i benämningarna på examina och examensdelar genom att ändra förordningen. Till lagarna fogas nu de preciserade bemyndiganden att utfärda förordning som behövs.

I den gällande lagstiftningen finns det i nuläget inga uttryckliga bestämmelser om vilken myndighet som har behörighet att erkänna yrkeskompetens i situationer där examen har avlagts i en annan EU- eller EES-stat. Utgångspunkten har varit att ansvarig myndighet för erkännande av yrkeskompetens är den myndighet inom det förvaltningsområde som svarar för regleringen av yrket i fråga som har tillräcklig sakkunskap om innehållet i yrkesverksamheten. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser att det är motiverat och tydligare än tidigare att det i fortsättningen föreskrivs i lag om den behöriga myndigheten (Tillstånds- och tillsynsverket).

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av 2 och 11 § i lagen om vissa krav på asbestsanering

2 §. Behörighet för asbestsanerare. Lagen om Tillstånds- och tillsynsverket 530/2025 träder i kraft den 1 januari 2026. Då överförs uppgifterna för arbetarskyddsmyndigheten vid regionförvaltningsverket till det nya Tillstånds- och tillsynsverket. Utskottet föreslås därför att ”regionförvaltningsverket” i 2 § 3 mom. ersätts med ”Tillstånds- och tillsynsverket”.

Betänkande AjUB 5/2025 rd

3. Lagen om ändring av arbetarskyddslagen

14 a §. Yrkeskompetenskrav och erkännande av yrkeskompetens för vissa uppgifter. Lagen om Tillstånds- och tillsynsverket 530/2025 träder i kraft den 1 januari 2026. Då överförs uppgifterna för arbetarskyddsmyndigheten vid regionförvaltningsverket till det nya Tillstånds- och tillsynsverket. Därför föreslår utskottet att ”regionförvaltningsverket” i 14 a § 1 och 4 mom. ersätts med ”Tillstånds- och tillsynsverket”.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 68/2025 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 3 i proposition RP 68/2025 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 2 och 11 § i lagen om vissa krav på asbestsanering

I enlighet med riksdagens beslut
ändras lagen om vissa krav på asbestsanering (684/2015) 2 § 2 och 3 mom. samt 11 § som följer:

2 §

Behörighet för asbestsanerare

Yrkeskompetenskrav för uppgiften som asbestsanerare är en eller flera lämpliga delar av en yrkesinriktad examen inom något lämpligt teknikområde.

De examensfordringar som avses i 2 mom. uppfylls också av en person som har ett beslut enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015) om behörighet som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer och som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen

Betänkande AjUB 5/2025 rd

eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Beslut om den behörighet som bevis på formella kvalifikationer medför fattas av ~~regionförvaltningsverket~~ Tillstånds- och tillsynsverket med iakttagande av bestämmelserna i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer. Närmare bestämmelser om den behörighet som krävs av arbetstagare som utför asbestsanering samt om lämplig yrkesexamen inom teknikområdet och om lämpliga examensdelar får utfärdas genom förordning av statsrådet.

— — — — —

11 §

Offentlig informationstjänst

Trots bestämmelserna i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) får tillståndsmyndigheten via det allmänna datanätet lämna ut sådana i 10 § 2 mom. avsedda uppgifter ur det register över tillstånd för asbestsanering som avses i 1 mom.

I den offentliga informationstjänsten får information endast sökas med enkel sökning där sökvillkoret är tillståndshavarens namn eller firma, företags- och organisationsnummer eller hemort.

Tillståndsmyndigheten ska utan dröjsmål radera uppgifter om tillståndshavaren ur den offentliga informationstjänsten på tillståndshavarens begäran eller när tillståndet har återkallats eller tillståndsmyndigheten har fått kännedom om att den tillståndspliktiga verksamheten upphört.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 2 § 2 och 3 mom. träder dock i kraft först den 1 januari 2026.

Den som enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av 2 § 2 och 3 mom. i denna lag har den yrkeskompetens som krävs av asbestsanerare är fortfarande behörig.

— — — — —

2.

Lag

om ändring av 48 § i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006) 48 § 2 mom., sådant det lyder i lag 920/2021, som följer:

Betänkande AjUB 5/2025 rd

48 §

Skyldighet att göra förhandsanmälan

Förhandsanmälan om asbestrivningsarbete ska innehålla följande uppgifter:

- 1) namnen på de arbetstagare som används i arbetet,
 - 2) hur arbetstagarnas hälsotillstånd lämpar sig för asbestarbete,
 - 3) datum för senaste hälsoundersökning och giltighetstiden för undersökningen,
 - 4) datum för senaste tillpassningsprovning för andningsskydd,
 - 5) arbetstagarens yrkeskompetens,
 - 6) datum för intyg över särskild undervisning och handledning,
 - 7) andra behövliga uppgifter än de som avses i 1—6 punkten.
-

Denna lag träder i kraft den

20 .

3.

Lag

om ändring av arbetarskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras arbetarskyddslagen (738/2002) 14 § 2 mom. och 52 §, av dem 14 § 2 mom. sådant det
lyder i lag 329/2013, samt
fogastill lagen en ny 14 a § och till 57 § ett nytt 2 mom. som följer:

14 §

Undervisning och handledning för arbetstagarna

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om den undervisning och handledning som ska ges arbetstagare, skriftliga instruktioner samt arbetsuppgifter för vilka det krävs skriftligt tillstånd av arbetsgivaren eller särskilt kunnande.

Betänkande AjUB 5/2025 rd

14 a §

Yrkeskompetenskrav och erkännande av yrkeskompetens för vissa uppgifter

Yrkeskompetenskrav för uppgiften som förare av mobilkranar, lastkranar och tornkranar är en eller flera lämpliga delar av en yrkesinriktad examen inom något lämpligt teknikområde, när kranens tekniska egenskaper eller användningsändamål förutsätter det. **Regionförvaltningsverket Tillstånds- och tillsynsverket** kan av särskilda skäl på ansökan bevilja tillstånd att på arbetsplatsen i fråga som förare av en kran anlita en arbetstagare som inte har ovan avsedd kompetens, om denne har för uppgiften på något annat sätt visad förmåga och skicklighet och arbetstagarnas säkerhet är garanterad.

Yrkeskompetenskrav för uppgiften som förare av hamnkranar och däcksmaskiner är en eller flera lämpliga delar av en yrkesinriktad examen inom någon lämplig servicebransch.

Yrkeskompetenskrav för uppgiften som dykare som utför byggnadsarbeten är ett lämpligt kompetensområde inom en yrkesinriktad examen inom något lämpligt teknikområde eller en eller flera lämpliga delar därav.

De examensfordringar som avses i 1—3 mom. uppfylls också av en person som har ett beslut enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015) om behörighet som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer och som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Beslut om den behörighet som bevis på formella kvalifikationer medför fattas av **regionförvaltningsverket Tillstånds- och tillsynsverket** med iakttagande av bestämmelserna i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Närmare bestämmelser om de tekniska egenskaperna hos och användningsändamålet för maskiner, arbetsredskap och andra tekniska anordningar som kräver yrkeskompetens av förare får utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om lämplig yrkesexamen inom teknikbranschen och servicebranschen samt lämpliga kompetensområden inom examen och lämpliga examensdelar får utfärdas genom förordning av statsrådet.

52 §

Skyldigheter på gemensamma byggarbetsplatser

På en gemensam byggarbetsplats ska den arbetsgivare som är huvudentreprenör eller, om någon sådan inte finns, den byggherre eller någon annan person som leder eller övervakar byggprojektet svara för att de skyldigheter som avses i 51 § fullgörs samt att arbetet inte medför fara för dem som arbetar på arbetsplatsen eller för andra personer som berörs av arbetet.

Byggherren ska för en gemensam byggarbetsplats utse en kompetent säkerhetskoordinator för planering och genomförande av säkerhet och hälsa med beaktande av byggprojektets art och kravnivå.

Närmare bestämmelser om de skyldigheter som byggherren, huvudentreprenören eller en annan huvudsaklig genomförare av byggprojektet har på en gemensam byggarbetsplats och om fördelningen av dessa skyldigheter samt om en säkerhetskoordinators uppgifter och kompetens får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande AjUB 5/2025 rd

57 §

Projekterares skyldigheter

Närmare bestämmelser om uppgörande av en plan som gäller en konstruktion i arbetsmiljön, en arbetslokal, en arbets- eller produktionsmetod, en maskin, ett arbetsredskap eller någon annan anordning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____.

En person som har den yrkeskompetens som krävs för uppgiften enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag är behörig för den uppgift som avses i 14 a § 1—3 mom.

Helsingfors 18.9.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Arto Satonen saml
vice ordförande Lauri Lyly sd
medlem Miko Bergbom saf
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Minja Koskela vänst
medlem Mikko Lundén saf
medlem Niina Malm sd
medlem Anders Norrback sv
medlem Olga Oinas-Panuma cent
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Mikko Polvinen saf
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Tere Sammallahti saml
medlem Timo Suhonen sd
medlem Henrik Vuornos saml.

Sekreterare var

plenarråd Miika Suves.